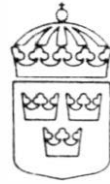

Motion till riksdagen

1988/89:K201

av tredje vice talman Bertil Fiskesjö m.fl. (c)
Europakonventionen och rätten till
domstolsprövning i Sverige

Mot.
1988/89
K201-206

I motioner från riksdagen har centerpartiet vid upprepade tillfällen krävt utredning och förslag om möjlighet till domstolskontroll av sådana förvaltningsbeslut som nu inte kan bli prövade i domstol. Vi har framfört två skäl för en sådan prövning.

Det första skälet har varit grundat i allmänna rättsskyddsprinciper. Förvaltningens starka tillväxt och den enskildes ökade beroende av förvaltningsbeslut gör att det är synnerligen angeläget att beslut som den enskilde är missnöjd med kan få en omsorgsfull och objektiv prövning utöver den som sker hos myndigheterna. Möjligheten till domstolsprövning ger enligt vår mening den enskilde större rättstrygghet.

Det andra skälet har varit de förpliktelser som Sverige har åtagit sig genom anslutning till Europakonventionen om mänskliga fri- och rättigheter.

Det har under en längre tid framstått som helt klart att det är nödvändigt att införa någon form av en generell möjlighet till domstolsprövning av förvaltningsbeslut även i Sverige. Detta om vi skall kunna leva upp till de stadganden som återfinns i konventionen, särskilt då artikel 6. Bakgrunden till några av de utslag som fastslagits av Europadomstolen, vid tolkning av konventionen, där svenska staten har stått som förlorande part, har varit baserade på just frånvaron av domstolsprövning av förvaltningsbeslut.

Den proposition som regeringen framlade angående Europakonventionen och riksdagens behandling av ärendet, (prop 1987/88:69, KU 1987/88:38), visar tydligt att regeringen inte har tagit utredningsverksamheten som behövs på detta område på allvar. I propositionen gjordes inte den grundläggande analys av Europadomstolens domar som skulle behövas. Vi anser att detta var en uppenbar brist i det framlagda förslaget och detta gäller även för riksdagsbeslutet.

Trots beslutet i riksdagen så finns det fortfarande ett stort behov att utan dröjsmål söka att införa en ordning som åtminstone nödtorftigt kan tillgodose de krav som uppställs i konventionen avseende rättsskyddet för den enskilde. För tilltron till Sverige som rättsstat är det givetvis till skada om vi vid flera tillfällen blir fällda i domstolen eller tvingas till utdragna förlikningsförhandlingar i kommissionen. Den uppmärksamhet som enskilda fällande domar fått har också lett till att antalet ärenden där den klagande inte har utsikt att vinna gentemot staten har ökat i omfattning. Detta kan medföra stora omkostnader för de enskilda som tror på framgång för sin sak, trots att den bygger på egentligen ogrundade förhoppningar.

Den lösning som nu finns efter riksdagens beslut och regeringens förslag

innebär att den enskilde klaganden kan få förvaltningsbeslut prövade i regeringsrätten. Det gäller då ärenden som tidigare inte kunde gå besvärsvägen till förvaltningsdomstolen. Beslut i några ärenden undantogs från den nu införda prövningsmöjligheten. Exempel på detta är utlänningsärenden och krigsmaterielärenden. Dessutom undantogs beslut i s.k. domstolsliknande nämnder, dvs nämnder där sammansättningen är stadgad i lag och där ordföranden skall vara domare. Dessa nämnder borde enligt regeringens förslag betraktas såsom domstolar i Europakonventionens mening. Frågan kvarstår dock om dessa mindre förändringar kommer att betraktas såsom tillräckliga för att uppfylla Europakonventionens krav. Redan under remissbehandlingen ifrågasattes detta av flera remissorgan. Vi framförde i den motion som lades i anledning av propositionen samma uppfattning.

Regeringsrättens prövning skall vara en laglighetsprövning men inte en sakprövning. Om regeringsrätten finner att det överklagade beslutet strider mot någon rättsregel, skall regeringsrätten upphäva beslutet och återförvisa det till den beslutande myndigheten för ny behandling. Det nya institutet påminner således härvidlag om vad som gäller för kommunalbesvär.

Om den föreslagna ordningen kommer att accepteras som tillräcklig av Europakommissionen och Europadomstolen återstår att se. Flera av de remissorgan som haft tillfälle att yttra sig över den departementspromemoria som låg till grund för propositionen var skeptiska även härvidlag.

Förslaget innebar närmast en vidgning av det resningsinstitut som redan fanns men som inte accepterats av Europadomstolen som tillräckligt för att tillgodose kravet på domstolsprövning enligt artikel 6 i konventionen.

Det har också hävdats att artikel 6 reser krav inte bara på offentlig utan också på muntlig förhandling, vilket inte tillgodosågs genom den införda prövningsmöjligheten. Det är inte heller klarlagt att enbart en legalitetsprövning är tillfyllest för att konventionskraven skall vara uppfyllda. Vissa utslag ger snarast vid handen att den prövande domstolen skall ha möjlighet att pröva klagomålen som helhet.

Vidare har det ifrågasatts om det helt allmänt är lämpligt att göra regeringsrätten till instans i ärenden av detta slag. Regeringsrättens viktigaste uppgift för närvarande är prejudikatbildningen. Den nya uppgiften skulle allvarligt kunna rubba ärendebalansen.

En del remissorgan har när förslaget remissbehandlades av här angivna och andra skäl föreslagit en ordning med två instanser med kammarrätterna som första instans för prövningen av alla förvaltningsbeslut, bortsett från de beslut som fattas av regeringen. Det är troligt att en sådan ordning blir nödvändig om det nya institutet kommer att utnyttjas i någon större utsträckning. Bedömningarna härvidlag går starkt isär.

Osäkerheten i olika avseenden om effekterna av det nya institutet har uppenbarligen starkt bidragit till att regeringen föreslog, att lagen om rättsprövning av förvaltningsbeslut skall ha begränsad giltighetstid. Den skall således gälla till och med utgången av år 1991. Därefter skall frågan tas upp på nytt på grundval av den erfarenhet som då vunnits.

Eftersom det är angeläget att så snart som möjligt pröva någon form av domstolsprövning som kan tänkas tillgodose Europakonventionens krav, motsatte vi oss inte att den av regeringen föreslagna ordningen infördes.

Med hänsyn till behovet att helt allmänt ytterligare stärka den enskildes rättstrygghet och med hänsyn till den stora tveksamhet som råder om konventionskraven verkligen tillgodoses genom förslaget om rättsprövning anser vi dock, att regeringen nu bör initiera fortsatt utredningsarbete.

En brist som fanns i det förslag som regeringen framlade var den avsaknad av en komparativ jämförelse med andra länders utformning av domstolsbeslut i förvaltningsärenden. Exempel på beslut av denna karaktär i andra länder behöver man inte gå så långt för att hitta. Våra nordiska grannländer Norge och Danmark har lagstiftning som möjliggör att förvaltningsbeslut kan prövas inom ramen för det ordinarie domstolsförfarandet. En komparativ jämförelse skulle kunna ligga till grund för överväganden om hur rättsskyddet skulle förbättras i vårt land.

Vi anser således att det är viktigt att utredningsarbetet på här berörda område drivs vidare för att stärka den enskildes rättssäkerhet och för att garantera att ett mera fullödigt beslutsunderlag föreligger vid den omprövning av 1988 års reform som skall göras 1991. Det som ovan sagts om fortsatt utredningsarbete bör ges regeringen till känna.

Hemställan

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställer vi
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om fortsatt utredningsarbete för ökat rättsskydd genom domstolsprövning av förvaltningsbeslut.

Stockholm den 12 januari 1989

Bertil Fiskesjö (c)

Ingbritt Irhammar (c)

Birger Andersson (c)

Karin Starrin (c)

Stina Eliasson (c)

Kjell Ericsson (c)

Bengt Kindbom (c)

Anders Svärd (c)

Rosa Östh (c)

Martin Olsson (c)